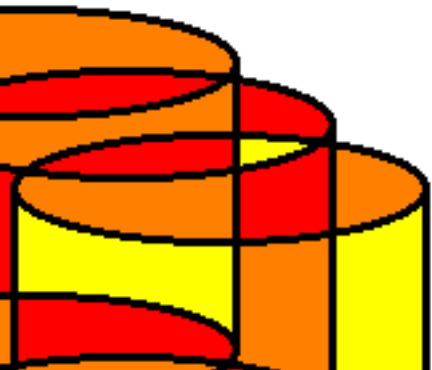

Objektno-orijentirane deduktivne baze podataka

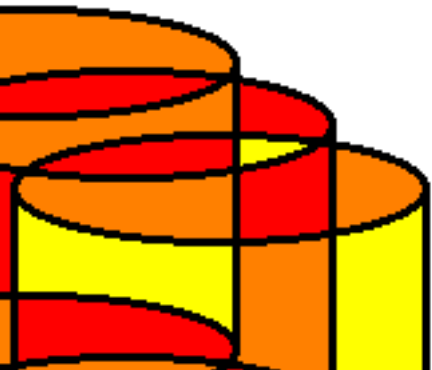
- Spoj objektno-orijentiranog pristupa s deduktivnim bazama podataka
- F-logika – logika temeljena na okvirima
- FLORA-2 – sustav koji implementira F-logiku, transakcijsku logiku i HiLog

Uvod

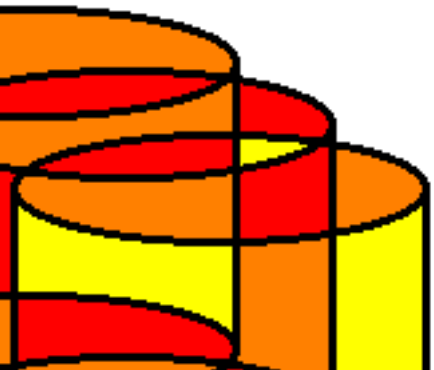
- Flora-2, kao i svaki objektno-orijentirani sustav radi s klasama i objektima koji su opisani putem tzv. F-molekula
- Svaka F-molekula se sastoji od identiteta objekta (naziva), opcionalno klase u koju objekt spada, niza atributa, opcionalno niza metoda te na kraju opcionalno modul u kojem objekt vrijedi.

F-molekule

Svaki izraz oblika

`naziv_objekta : naziv_klase`

F-molekule

Svaki izraz oblika

```
naziv_objekta : naziv_klase [
```

```
]@modul.
```

F-molekule

Svaki izraz oblika

```
naziv_objekta : naziv_klase[  
    naziv_atributa_1 -> vrijednost_atributa_1
```

```
]@modul.
```

F-molekule

Svaki izraz oblika

```
naziv_objekta : naziv_klase [  
  naziv_atributa_1 -> vrijednost_atributa_1,  
  ... /  
  naziv_atributa_n -> vrijednost_atributa_n,  
  
] @modul .
```

F-molekule

Svaki izraz oblika

```
naziv_objekta : naziv_klase [  
  naziv_atributa_1 -> vrijednost_atributa_1,  
  ... /  
  naziv_atributa_n -> vrijednost_atributa_n,  
  naziv_metode_1 ( parametri_1 ) -> rezultat_1  
] @modul .
```

F-molekule

Svaki izraz oblika

```
naziv_objekta : naziv_klase[
  naziv_atributa_1 -> vrijednost_atributa_1,
  ... /
  naziv_atributa_n -> vrijednost_atributa_n,
  naziv_metode_1( parametri_1 ) -> rezultat_1,
  ... /
  naziv_metode_m( parametri_m ) -> rezultat_m
]@modul.
```


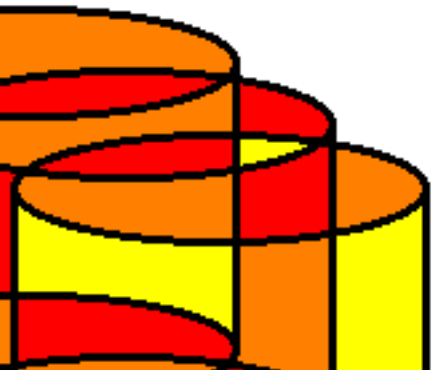
Primjer

```
Ivek123:osoba[  
  ime->Ivan,  
  prezime->Presvetli,  
  email->'ivek@gmail.com',  
  prijatelji->{ana_x, joza98}  
]@drustvena_mreza.
```

Primjer

- U primjeru imamo objekt čiji je identitet **Ivek123**
- Objekt je instanca klase **osoba**
- Ima četiri atributa (**ime**, **prezime**, **email**, **prijatelji**) čije su vrijednosti respektivno **Ivan**, **Presvetli**, **'ivek@gmail.com'** te skup koji se sastoji od elemenata **ana_x** i **joza98** koji najvjerojatnije predstavljaju druge objekte.
- Objekt je definiran u modulu **drustvena_mreza**

Izrazi hijerarhije klasa

Osim F-molekula imamo i izraze hijerarhije klasa, koji nam omogućuju da modeliramo klase kao podklase drugih, npr.

podklasa :: nadklasa@modul.

Pri čemu je modul opcionalan

prijatelj :: osoba@drustvena_mreza.

Pravila

- Dodatno imamo mogućnost implementacije deduktivnih pravila, koja su izrazi oblika:

glava :- tijelo.

odnosno

(glava :- tijelo)@modul.

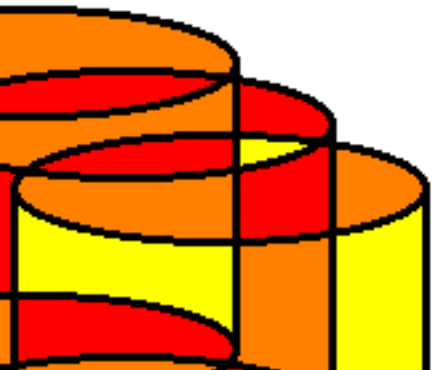
Primjer

```
(  
  ?x:prijatelj :-  
    ?x:osoba,  
    ?_[ prijatelj->?x ]  
)@drustvena_mreza.
```

Primjer

- U ovom primjeru definiramo pravilo koje kaže da će neki objekt (označen varijablom **?x**) biti instanca klase **prijatelj** ako je (**:-** je oznaka implikacije) taj isti objekt instanca klase **osoba** i ako postoji bilo kakav objekt (označen tzv. nebitnom varijablom **?_**) koji za vrijednost svog atributa **prijatelj** ima objekt označen varijablom **?x**
- Ako se navodi modul potrebno je cijelo pravilo staviti u zagradu!

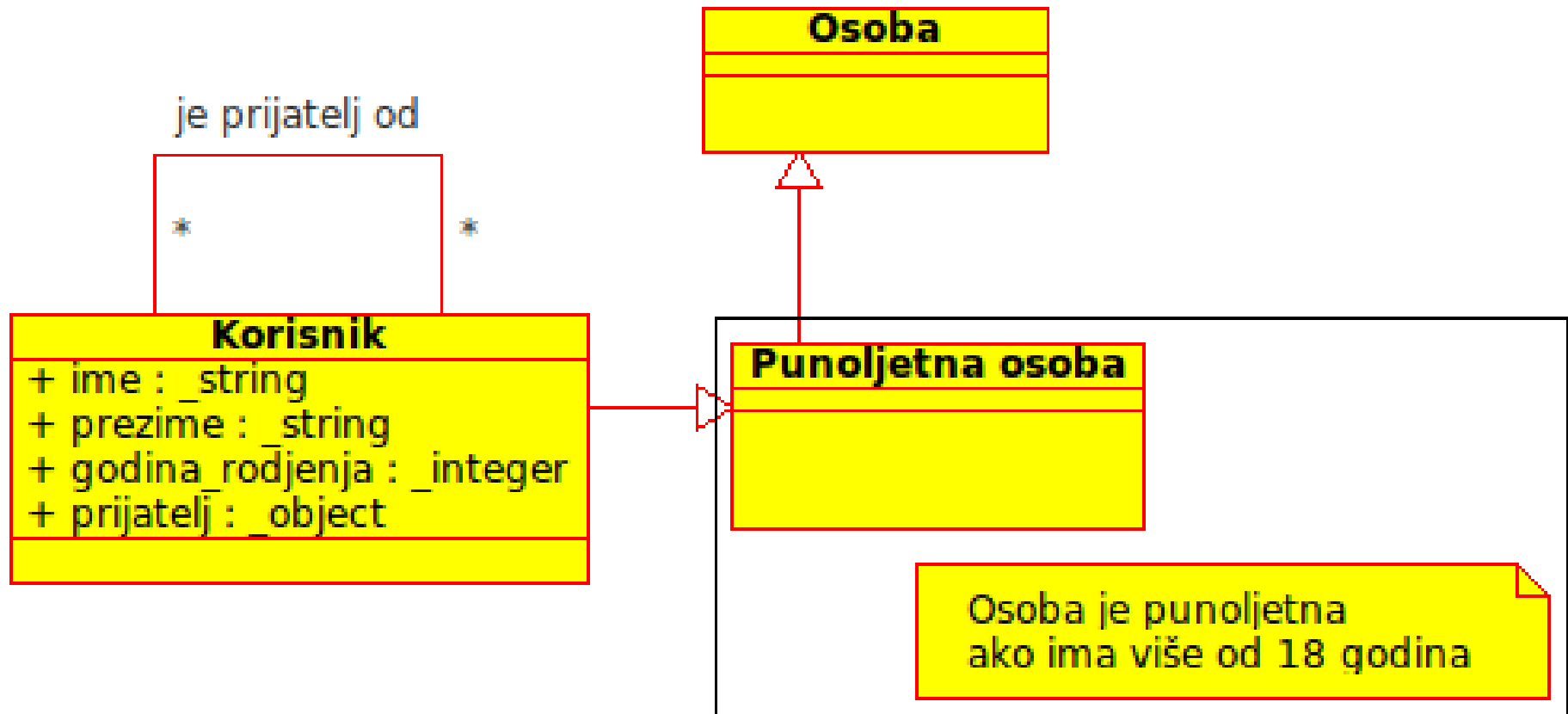
Upute

- Za primjer ćemo kreirati jednu OOD bazu podataka za društvene mreže.
- Iz konzole pokrenite emacs*

emacs &

- Pod **Options** kliknite na **Use CUA keys** kako biste aktivirali uobičajene kombinacije tipki za kopiranje, rezanje, ljepljenje (CTRL+c, CTRL+x, CTRL+v)
- Kreirajte novu datoteku **mreza.flr** (nastavak mora biti **.flr** da bi se aktivirao FLORA-2 mode u emacsu)
- U datoteku se upisuje kod koji je naveden u nastavku, a s kombinacijom tipki CTRL+c CTRL+b se kompajlira kod. Emacs tada pita u koji modul želite učitati bazu znanja (default je main, ali se može unesti modul po želji) nakon čega stišćemo ENTER
- Tada se baza znanja učitava i pojavljuje se FLORA-2 konzola u kojoj se mogu postavljati upiti.
- **NAPOMENA:** Kompajliranje ne pohranjuje datoteku, da biste pohranili promjene trebate kliknuti na gumb za pohranu ili stisnuti kombinaciju tipki CTRL-x CTRL+s
- Rezultate isprobavanja (kopiju konzole) pospremite u datoteku **ime_prezime.txt**

Primjer – UML model

Napomena

- Moguće je definirati shemu baze znanja, ali radi jednostavnosti mi ćemo samo unositi konkretne objekte

Unos objekata

U datoteku mreza.flr unesimo sljedeće objekte:

```
ivek123:Korisnik[  
ime->Ivan,  
prezime->Presvetli,  
godina->1990 ].
```

Unos objekata

```
joza_veliki:Korisnik[  
ime->Josip,  
prezime->Prikratki,  
godina_rodjenja->1997,  
prijatelj->bara_xy ].
```

Unos objekata

```
bara_xy:Korisnik[  
ime->Barbara,  
prezime->Jambrescak,  
godina_rodjenja->2010,  
prijatelj->joza_veliki ].
```

Unos objekata

```
stefa_rulez:Korisnik[  
  ime->Stefanija,  
  prezime->Prekratki,  
  godina_rodjenja->2008,  
  prijatelj->{ bara_xy, joza_veliki } ].
```

Upute

- Nakon unosa objekata kompajlirajmo bazu znanja sa **CTRL+c CTRL+b**
- Učitat ćemo bazu znanja u modul **sm**
- Zatim upite postavljamo na FLORA-2 konzoli

Jednostavni upiti

- Imena i prezimena korisnika

`?_:Korisnik[ime->?ime, prezime->?prezime]@sm.`

Jednostavni upiti

- Imena i prezimena prijatelja od Štefe

```
stefa_rulez[prijatelj->?_x]@sm,  
?_x[ ime->?ime, prezime->?prezime ]@sm.
```


- Ili kraće:

```
(stefa_rulez[prijatelj->?_x],  
?_x[ ime->?ime, prezime->?prezime ] )@sm.
```

- Ili još kraće:

stefa_rulez.prijatelj[

ime->?ime, prezime->?prezime]@sm.

Jednostavni upiti

- Imena i prezimena osoba starijih od 18 godina

```
(  
?_[ ime->?ime, prezime->?prezime, godina_rodjenja->?_g ],  
?god \is 2019 - ?_g,  
?god > 18  
)_@sm.
```

Pravila

- Svi korisnici su osobe

?x:Osoba :- ?x:Korisnik.

Napomena: Pravilo dodajemo u datoteku mreza.flr i ponovno kompajliramo!

Jednostavni upiti

- Koje su sve osobe u modulu sm baze znanja?

?x:Osoba@sm.

Pravila

- Koja pravila postoje u bazi znanja?

`clause{ ?glava, ?tijelo }`

Pravila

- Osoba je punoljetna ako ima 18 ili više godina

```
?x:PunoljetnaOsoba :-  
  ?x[ godina_rodjenja->?g ],  
  ?dob \is 2019 - ?g,  
  ?dob >= 18
```

Primjer

- Imena i prezimena punoljetnih osoba:

```
(  
  ?_ :PunoljetnaOsoba [  
    ime->?ime,  
    prezime->?prezime ]  
)@sm.
```


Primjer

- Imena i prezimena punoljetnih osoba koji su prijatelji s maloljetnim osobama:

```
(  
  ?_ :PunoLjetnaOsoba [  
    ime->?ime,  
    prezime->?prezime,  
    prijatelj->?m ],  
  \naf ?m:PunoLjetnaOsoba  
)@sm.
```

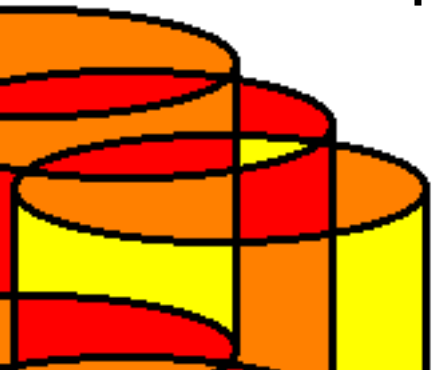
Pojašnjenje

- Operator `\naf` je negacija kao neuspjeh (engl. *negation as failure*)
- Izrazom smo rekli da `?m` nije instanca klase **PunoljetnaOsoba**

Ažuriranje OO baze znanja

- Moguće je ažurirati
  - Rečenice logički (insert{...}, insertall{...}, delete{...}, deleteall{...}, erase{...}, eraseall{...})
  - Rečenice transakcijski (t_insert{...}, t_insertall{...}, t_delete{...}, t_deleteall{...}, t_erase{...}, t_eraseall{...})
  - Module (newmodule{...}, erasemodule{...})
  - Pravila (insertrule{...}, insertrule_a{...}, deleterule{...}, deleterule_a{...})

Upute

- Rezultate isprobavanja (kopiju konzole) pospremite u datoteku ime_prezime.txt

Primjer

- Na FLORA-2 konzoli isprobajmo sljedeće:

```
flora2 ?- newmodule{ dm }.
```

...

```
Yes
```

Primjer

- Na FLORA-2 konzoli isprobajmo sljedeće:

```
flora2 ?- newmodule{ dm }.
```

...

```
Yes
```

```
flora ?- insert{ ivek:osoba@dm }.
```

Primjer

- Na FLORA-2 konzoli isprobajmo sljedeće:

```
flora2 ?- newmodule{ dm }.
```

...

Yes

```
flora ?- insert{ ivek:osoba@dm }.
```

```
flora ?- insert{ bara:osoba@dm }.
```

Primjer

- Na FLORA-2 konzoli isprobajmo sljedeće:

```
flora2 ?- newmodule{ dm }.
```

...

Yes

```
flora ?- insert{ ivek:osoba@dm }.
```

```
flora ?- insert{ bara:osoba@dm }.
```

```
flora ?- ?o:osoba@?modul.
```


Primjer

`insert{ ?x:covjek@dm | ?x:osoba@dm }.`

Primjer

```
insert{ ?x:covjek@dm | ?x:osoba@dm }.  
?x:covjek@dm.
```

Primjer

```
insert{ ?x:covjek@dm | ?x:osoba@dm }.  
?x:covjek@dm.  
delete{ ?x:covjek@dm }.
```

Primjer

```
insert{ ?x:covjek@dm | ?x:osoba@dm }.  
?x:covjek@dm.  
delete{ ?x:covjek@dm }.  
?x:covjek@dm.
```

Primjer

```
insert{ ?x:covjek@dm | ?x:osoba@dm }.  
?x:covjek@dm.  
delete{ ?x:covjek@dm }.  
?x:covjek@dm.  
insertrule{ (?x:covjek :- ?x:osoba)@dm }.
```

Primjer

```
insert{ ?x:covjek@dm | ?x:osoba@dm }.  
?x:covjek@dm.  
delete{ ?x:covjek@dm }.  
?x:covjek@dm.  
insertrule{ (?x:covjek :- ?x:osoba)@dm }.  
?x:covjek@dm.
```

Primjer

```
insert{ ?x:covjek@dm | ?x:osoba@dm }.  
?x:covjek@dm.  
delete{ ?x:covjek@dm }.  
?x:covjek@dm.  
insertrule{ (?x:covjek :- ?x:osoba)@dm }.  
?x:covjek@dm.  
eraserule{ dm }.
```

Primjer

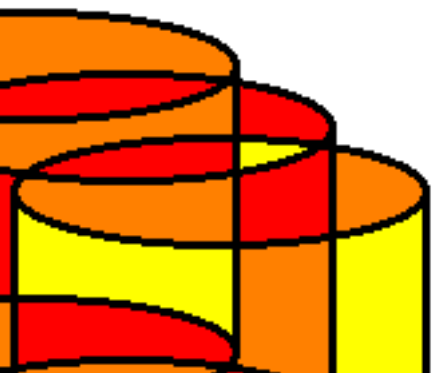
```
insert{ ?x:covjek@dm | ?x:osoba@dm }.
?x:covjek@dm.
delete{ ?x:covjek@dm }.
?x:covjek@dm.
insertrule{ (?x:covjek :- ?x:osoba)@dm }.
?x:covjek@dm.
eraserule{ dm }.
?x:osoba@dm.
```


Perzistentni moduli

- Kako bi sačuvali podatke u Flora-2 koristi se integrirani modul **persistentmodules**
- Omogućava nam spajanje željenog modula na (relacijsku) bazu podataka u kojoj se pohranjuju podaci modula

Upute

- Spojit ćemo FLORA-2 stroj na SQLite bazu podataka putem ODBC sučelja
- Sljedeće naredbe upisujemo na FLORA-2 konzoli
- Provjerite pristupne podatke da budu u skladu s podacima u .odbc.ini
- Pripazite u .odbc.ini je SQLite veza definirana prema temporary datoteci! Ako hoćete da rezultati ostanu i nakon ponovnog pokretanja računala izmijenite putanju u .odbc.ini do neke datoteke u Vašem home direktoriju!

Primjer

```
[persistentmodules>>pm].  
newmodule{ mod1 }.  
mod1[attach(sqlitedb,?_,vjezbe,vjezbe)]@pm.  
insert{ a:c[ x->y ]@mod1 }.  
\halt.
```

Ovom se naredbom konzola ugasila. Pokrećemo je ponovno primjerice kompajlom (CTRL+c CTRL+b) ili u meniju Flora-2 > Start Flora2 process.

```
[persistentmodules>>pm].  
newmodule{ mod1 }.  
mod1[attach(sqlitedb,?_,vjezbe,vjezbe)]@pm.  
?a[ ?x->?y ]@mod1.
```

Pojašnjenje

- Prvo smo učitali modul za perzistentnost
- Zatim smo kreirali novi modul (mod1)
- Tada smo modul povezali s bazom podataka u pozadini
- Onda smo ažurirali bazu znanja novom činjenicom
- I na kraju ugasili proces konzole.
- Kad smo ponovno pokrenuli konzolu i kreirali novi modul te ga spojili na istu bazu podataka, vidimo nakon upita da su podaci ostali pohranjeni.
- **NAPOMENA:** U takvom perzistentnom modulu pohranjuju se samo dinamički dodani podaci (pomoću insert, delete), podaci u datoteci se ne pohranjuju u bazu podataka!

Zadatak

- Kreirajte novu ODBC vezu (dodavanjem novog zapisa u .odbc.ini ili izmjenom postojećeg) za SQLite bazu podataka koja će se pohraniti u datoteci ime_prezime.db
- Implementirajte OODBP koja je u skladu s UML dijagramom klasa na sljedećem slajdu (potrebno je unesti barem 3 objekta iz svake klase, izraze hijerarhije klasa te pravilo vezano uz prihvata zadatka opisano u komentaru u dijagramu).
- Primjer korištenja pravila (pod pretpostavkom da je učitana modul igra):

flora2 ?- ?i[prihvaca->?zad]@igra.

?i = igrac1

?zad = zad1

- Kopiju naredbi za unos objekata i pravila pohranite u datoteku naredbe.txt

UML dijagram klasa

